

HÖGSKOLEVERKETS TILLSYN
viktigare beslut 2002–2003

Högskoleverket • Luntmakargatan 13 • Box 7851, 103 99 Stockholm
tfn 08-563 085 00 • fax 08-563 085 50 • e-post hsv@hsv.se • www.hsv.se

HÖGSKOLEVERKETS TILLSYN viktigare beslut 2002–2003

Utgiven av Högskoleverket 2004
Högskoleverkets rapportserie 2004:35 R
ISSN 1400-948X

Upplaga:

Innehåll: Högskoleverket, juridiska avdelning, **Caroline Cruz**

Formgivning: Högskoleverkets informationsavdelning

Tryck: Tryckeri, Ort, december 2004

Tryckt på miljömärkt papper

Innehåll

Förord	5
Antagning	7
Bristande behörighet till en kurs inom ett program kan överklagas	7
Studering var inte formellt antagen till läkarutbildningen	9
Urvalsregeln att inte ge programstudenter platsgaranti till fristående påbyggnadskurser	11
För att ställa in en utbildning krävs att man har gjort ett förbehåll i antagningsbeskedet	13
Tillgodoräknande	15
Tillgodoräknad utbildning ger inte en student rätt att omedelbart få börja på en kurs	15
Lång handläggningstid och bristande dokumentation	16
Kursplan	19
Examinationsförfarandet skall anges i kursplanen	19
Examination måste ha stöd i kursplanen	21
Examination	23
Begränsning av antalet provtillfällen	23
Rätt till handledning av uppsats efter kursens slut	25
Serviceskyldighet	27
Förlorad plats på en kurs	27
Examensrätt	29
Högskola erbjuder utbildning utan att ha examensrätt	29
Examensbevis	31
Utfärdande av examensbevis i strid mot examensordningen	31
Studentinflytande	33
Samråd med studenterna skall ske i god tid	33
Forskarutbildning	35
Antagning till forskarutbildning	35
Universitetet ansvarar för att individuell studieplan upprättas för doktorand	37
Individuell studieplan, handledning och indragning av resurser	38
Högskolans organisation	41
Ansvarsfördelningen mellan högskolans organ	41
Rätten att besluta om organisation för beredning av anställningsärenden	43
Redovisning av studier	45
Studieresultat skall dokumenteras regelbundet i studieregistret	45
Högskolan och omvärlden	47
Högskolas samarbete med privat utbildningsanordnare	47
Uppdragsutbildning i strid mot gällande bestämmelser	49
Högskolors vägran att upplåta lokaler för politisk organisation	51

Förord

Högskoleverket presenterar i denna rapport principiella beslut som innehåller frågor av allmänt intresse. Besluten har fattats i verkets tillsynsverksamhet under åren 2002 och 2003. Det är Högskoleverkets förhoppning, att rapporten skall vara till stöd och hjälp för lärosätenas anställda, studentkårer och inte minst för enskilda studenter.

Besluten refereras med tyngdpunkt på verkets bedömning. Författningstext återges endast sparsamt för att underlätta läsbarheten. För mer information om bestämmelser och andra frågor som behandlats, men som inte tagits upp i referaten, finns besluten att läsa på verkets webbplats <www.hsv.se>.

Högskoleverket har som en av sina huvuduppgifter att ha tillsyn över universitet och högskolor. Syftet är att värna enskildas rättigheter genom att kontrollera hur universitet och högskolor följer de lagar och förordningar som gäller för verksamheten.

Högskoleverkets tillsyn bedrivs på olika sätt och utgår till stor del från anmälningar som främst studenter eller studentkårer skickar in till verket. Tillsynen baseras även på initiativärenden, egeninitierade projekt och iakttagelser vid tillsynsbesök. Det huvudsakliga arbetet ägnas åt att handlägga anmälningarna, som lärosätena får möjlighet att yttra sig över. Ärendena avslutas med ett beslut, där verket redovisar sin bedömning av rättsläget och, om det finns anledning, riktar kritik mot det berörda lärosätet. Högskoleverket kan dock inte ändra ett beslut som ett lärosäte fattat i ett visst ärende.

Rapporten är indelad i avsnitt som täcker flertalet av de områden som framför allt anmälningarna aktualiserat, såsom frågor om antagning, tillgodoräknande, examination, studentinflytande och forskarutbildning.

Högskoleverket har tidigare gett ut två rapporter. År 2000 sammanställdes rapporten Högskoleverkets tillsyn *Viktigare beslut 1995–1999* och år 2002 Högskoleverkets tillsyn *Viktigare beslut 2000–2001*. Det är verkets förhoppning att kunna återkomma med liknande sammanställningar i framtiden.

Annica Lindblom
Chefsjurist

Antagning

Bristande behörighet till en kurs inom ett program kan överklagas

Högskoleverket har konstaterat att beslut om att en student inte är behörig till en kurs inom ramen för ett program kan överklagas till Överklagandenämnden för högskolan och att en överklagandehänvisning skall lämnas vid ett sådant beslut. Högskoleverket har också konstaterat att behörighetskraven skall anges i kursplanen.

Bakgrund

En student på filmregiprogrammet anmälde till Högskoleverket att hon efter beslut från Göteborgs universitet, Högskolan för film och fotografi, inte fick gå programmets kurs Filmregi och personinstruktion, 7 poäng, då hon inte ansågs uppfylla kravet på behörighet.

Universitetet anförde i sitt yttrande till Högskoleverket att studenten på grund av för stor frånvaro från föregående två terminer inte uppfyllde behörighetskravet till kursen i fråga. Universitetet erbjöd henne också en alternativ studiegång, vilket studenten inte accepterade.

Högskoleverkets bedömning

Högskoleverket konstaterade att universitetet inte hade angett de krav på särskilda förkunskaper och andra villkor som gällde för att bli antagen till kursen i kursplanen. Därmed uppfyllde inte kursplanen de krav på innehåll som ställs i högskoleförordningen.

Högskoleverket angav att även beslut om bristande särskild behörighet till en kurs inom ramen för ett program kan överklagas till Överklagandenämnden för högskolan.

Högskoleverket fann att universitetet inte lämnat någon överklagandehänvisning eller på annat sätt underrättat studenten om hur hon kunde överklaga beslutet om bristande behörighet. Universitetet uppfyllde således inte de krav som ställs i 21 § förvaltningslagen på underrättelse om hur man kan överklaga ett beslut.

Högskoleverket, som noterade att universitetet hade försökt lösa studentens problem genom att erbjuda henne alternativ studiegång, kunde dock inte undgå att kritisera universitetet för dess handläggning av ärendet.

Högskoleverket förutsatte att Högskolan för film och fotografi, Göteborgs universitet, skulle se över såväl sina kursplaner som sina beslutsrutiner.

Beslut 2002-10-30 Anmälan mot Göteborgs universitet om agerandet mot en student på filmregiprogrammet (reg.nr 31-881-02)

Studeringe var inte formellt antagen till läkarutbildningen

Högskoleverket har konstaterat att för att få gå på en kurs inom den grundläggande högskoleutbildningen och bli examinerad krävs att den sökande är antagen till kursen. Den som inte är antagen till en utbildning har varken de rättigheter eller de skyldigheter som tillkommer en student.

Bakgrund

En utländsk läkare var för att få svensk läkarlegitimation tvungen att läsa en kurs i pediatrik. Efter att ha tagit kontakt med en studierektor på Karolinska institutet, fick han delta i universitetets kurs i pediatrik. När han mer än två år senare försökte byta examinator visade det sig att han inte var formellt antagen, vilket han tidigare fått besked om att han var. Eftersom han inte var formellt antagen fick han inte samma möjlighet som de ordinarie studenterna att byta examinator, trots att han hade deltagit i både pediatrikkursen och i flera tentamina. Han anmälde därför Karolinska institutet till Högskoleverket.

Karolinska institutet anförde i sitt yttrande till Högskoleverket bl.a. följande. I efterhand kan konstateras att någon formell antagning till kursen inte har skett. Det var rimligt att anta att läkaren hade skäl att tro att han varit antagen till kursen, då han förutom avdelningstjänstgöringen deltog i övriga kursmoment på samma villkor som resten av studentgruppen och även tenderades tillsammans med den. Karolinska institutet har därför erbjudit läkaren en ny kursplats på annan barnklinik och en annan examinator i ämnet pediatrik.

Högskoleverkets bedömning

Högskoleverket konstaterade att för att få gå på en kurs inom den grundläggande högskoleutbildningen och bli examinerad krävs att den sökande är antagen till kursen. Av utredningen i ärendet framgick att läkaren aldrig varit antagen till den aktuella kursen. Det innebar att han varken hade de rättigheter eller de skyldigheter som tillkommer en student. Enligt högskoleförordningen avses med student den som är antagen till och bedriver högskoleutbildning. Trots att läkaren således inte varit student i högskoleförordningens mening hade han fått delta i både undervisning och examination. Karolinska institutet konstaterade självt att detta förfarande var formellt felaktigt och uppgav att läkaren skulle erbjudas en ny kursplats med en ny examinator. Högskoleverket förutsatte att läka-

ren denna gång var formellt antagen till kursen. Verket förutsatte vidare att universitetet skulle arbeta för att förbättra personalens kunskaper om bestämmelser för antagning och examination, så att liknande fall skulle undvikas i framtiden.

Uppföljning

Den studerande läkaren blev antagen och påbörjade en kurs.

*Beslut 2003-02-05 Utbildning av utländska läkare vid Karolinska institutet
(reg.nr 31-2974-02)*

Urvalsregeln att inte ge programstudenter platsgaranti till fristående påbyggnadskurser

Högskoleverket har konstaterat att urvalsregeln att inte tillämpa platsgaranti vid antagning till fristående påbyggnadskurs för studenter som redan läser på ett program inte strider mot bestämmelserna i högskolelagen och högskoleförordningen. En högskola kan välja urvalsgrunder i fråga om utbildningar som inte vänder sig till nybörjare.

Bakgrund

En student ifrågasatte Linköpings universitets regler för antagning till fristående påbyggnadskurser av studenter som också läste på program vid universitetet. Studenten och hans kamrater läste på ett teknikprogram och bestämde sig för att samtidigt läsa ekonomi. De sökte och kom in på en fristående kurs i företagsekonomi på A-nivå. De läste dubbla kurser under terminen och det gick mycket bra. Inför vårterminen sökte de till påbyggnadskursen i företagsekonomi, B-nivån. Då blev de reservplacerade och kom inte in på kursen. Anledningen till detta var att de inte omfattades av den platsgaranti som gäller för studenter som redan läser på fristående kurser vid Linköpings universitet.

Universitetet förklarade i ett yttrande till Högskoleverket att den lokala platsgarantin gäller för sökande som under anmälningsterminen är, eller under någon av de tre föregående terminerna har varit, heltidsstuderande på fristående kurser vid Linköpings universitet. Sökande i denna urvalsgrupp medges villkorlig antagning. En sökande som under anmälningsterminen är registrerad för första gången på en ny termin inom ett program kan inte hamna i denna urvalsgrupp och medges inte villkorlig antagning.

Högskoleverkets bedömning

Högskoleverket konstaterade att en högskola kan välja urvalsgrunder i fråga om utbildningar som inte vänder sig till nybörjare. Högskolan kan också vid antagning till en kurs ge förtur åt de sökande som redan är studenter vid högskolan. Högskolan måste dock hålla sig inom ramen för det centrala regelverket. Som skäl för att undanta programstudenter från platsgarantin hade universitetet angett att universitetet velat ge ökade möjligheter för studenter som läser fristående kurser att utan avbrott kunna avlägga en akademisk examen, dvs. en möjlighet som programstuderande

garanteras redan vid antagningen till ett program. Universitetet hade också i sin information om fristående kurser avrått från parallellstudier.

Högskoleverket anförde att tillämpningen av regeln om undantag från platsgaranti ledde till att studenterna inte fick fortsätta med B-kursen trots att de den föregående terminen varit antagna till A-kursen och uppnått goda studieresultat. Detta ansåg verket kunde framstå som otillfredsställande. Utformningen av regeln kunde dock enligt Högskoleverkets bedömning inte anses stå i strid mot bestämmelserna om urval i högskoleförordningen. Högskoleverket noterade att Linköpings universitet avsåg att arbeta om informationen om regeln om platsgaranti.

Högskoleverket fann att det givetvis var av stor vikt att studenterna och alla berörda nivåer inom universitetet får så korrekt och tydlig information som möjligt, så att alla är införstådda med reglerna och hur de skall tillämpas. En korrekt information är vidare en förutsättning för att studenterna skall kunna planera sina studier så att de kan läsa utan onödiga avbrott.

Beslut 2003-01-13 Anmälan mot Linköpings universitet angående urvalsprinciper till fristående påbyggnadskurs för studenter som även läser på program (reg.nr 31-2129-02)

För att ställa in en utbildning krävs att man har gjort ett förbehåll i antagningsbeskedet

Högskoleverket har funnit att ett lärosäte kan ställa in en utbildning endast om man har gjort ett förbehåll om detta i antagningsbeskedet.

Bakgrund

En sökande, som blev antagen till en specialistutbildning inom barn- och ungdomssjukvård vid Linköpings universitet, anmälde universitetet för dess beslut att ställa in utbildningen. Enligt anmälaren ställdes utbildningen in tio dagar före kursstart. Anmälaren ansåg att universitetets beslut fördröjt hennes vidareutbildning med minst ett år. I och med att hon tackade ja till universitetet ströks hon från de andra orter hon hade sökt till. Hon beviljades även tjänstledighet från sin anställning inför terminen. Tjänstledighetsansökan kunde hon emellertid återta och stod därför inte utan inkomst.

Universitetet motiverade i sitt yttrande till Högskoleverket beslutet med att det av ekonomiska och pedagogiska skäl inte var försvarbart att genomföra en utbildning, som hade 15 platser, med endast 6 studenter.

Högskoleverkets bedömning

Högskoleverket konstaterade att ett positivt besked om antagning till grundläggande högskoleutbildning var ett gynnande förvaltningsbeslut, vilket i regel inte kan återkallas. Verket angav dock att det finns tre undantag och hänvisade till vad departementschefen anfört i propositionen till förvaltningslagen om den praxis som utbildats:

1. Ett beslut kan återkallas med stöd av förbehåll i själva beslutet eller i den författning som ligger till grund för beslutet. Det förtjänar att påpekas att myndigheter under vissa förutsättningar anses kunna förse sina beslut med återkallelseförbehåll även utan uttryckligt författningsstöd.
2. Återkallelse av ett gynnande beslut anses också möjligt med hänsyn till en hälsofara, brandfara, trafikfara eller av andra säkerhetsskäl.
3. Återkallelse kan ske, om den enskilde har utverkat det gynnande beslutet genom vilseledande uppgifter.

Högskoleverket fann att universitetet inte hade ställt upp något förbehåll i antagningsbeskedet om att utbildningen skulle kunna ställas in vid för få sökande. Något av de två andra undantagen för att återkalla gynnande

förvaltningsbeslut var inte aktuella i ärendet. Universitetet hade därmed ett juridiskt ansvar för att utbildningen skulle ges. Vad universitetet hade anfört som skäl till den inställda utbildningen förändrade inte denna bedömning.

Beslut 2003-II-18 Inställd utbildning (reg.nr 31-38II-03)

Tillgodoräknande

Tillgodoräknad utbildning ger inte en student rätt att omedelbart få börja på en kurs

Högskoleverket har konstaterat att en student som antagits till ett program inte har rätt att kräva plats på en kurs som enligt utbildningsplanen ges senare i ett program.

Bakgrund

En student antogs på läkarprogrammet vid Karolinska institutet. Han fick från tidigare utbildning tillgodoräkna sig kurser motsvarande de fyra första terminerna. Karolinska institutet kunde dock inte ge honom någon plats på termin fem eftersom kursen var fullbelagd.

Karolinska institutet uppgav i sitt yttrande till Högskoleverket bl.a. följande. Universitetet har infört ett system där studenter köar för lediga kursplatser. Studentens ansökan om plats på den aktuella kursen prövas termin för termin. Studenten garanterades en plats på kursen senast hösten 2004 då han med normal studietakt skulle ha nått termin fem.

Bedömning

Högskoleverket konstaterade att studenten i och med att han blev antagen till läkarprogrammet hade rätt att följa programmets kurser i enlighet med den ordning som är föreskriven i utbildningsplanen. Högskoleverket menade att högskoleförfattningarna däremot inte ger en student rätt att få en plats på en kurs som ges senare i programmet. Studenten fick invänta en ledig plats enligt det kösystem som Karolinska institutet inrättat.

Beslut 2003-03-20 Anmälan mot Karolinska institutet angående antagning till grundläggande högskoleutbildning (reg.nr 31-4480-02)

Lång handläggningstid och bristande dokumentation

Högskoleverket har konstaterat att handläggningen av ett ärende om tillgodoräknande uppvisade allvarliga brister. Ärenden om tillgodoräknande skall handläggas så snabbt som möjligt. Om handlingar om tillgodoräknande registreras skall det av registret framgå bl.a. datum då handlingen kom in, diarienummer eller annan beteckning som har åsatts handlingen och till vem den har expedierats.

Bakgrund

En student anmälde Uppsala universitet till Högskoleverket för universitetets dröjsmål med att fatta beslut i hennes ärende om tillgodoräknande. Hon avslutade sin utbildning i juni 2001 och lämnade då in en komplett ansökan om tillgodoräknande av tidigare studier. Ett och ett halvt år efter ansökan hade hon ännu inte fått något beslut.

Universitetet anförde i yttrande till Högskoleverket att flera fel hade begåtts som sammantaget medfört ett oacceptabelt dröjsmål. Handläggaren blev sjukskriven under en längre tid utan att ärendet, på grund av underbemanning, överfördes till en annan handläggare. Ett negativt beslut fattades i juni 2002 som sändes till studenten men som hon enligt egen uppgift inte hade mottagit. Någon uppgift om när ärendet kom in, avgjordes och expedierades fanns inte i institutionens diarium. Upprepade påminnelser från studenten ledde inte heller till att ärendet slutfördes. Det negativa beslutet omprövades i samband med att universitetet utarbetade ett yttrande till verket, och studenten fick då det tillgodoräknande som hon hade begärt. Därmed kunde hennes ansökan om en gymnasieläraryxamen bifallas.

Högskoleverkets bedömning

Högskoleverket konstaterade att universitetets handläggning av ärendet uppvisade allvarliga brister, vilket universitetet också medgett. Institutionen i fråga har efter denna händelse vidtagit åtgärder för att förhindra en upprepning av det inträffade, bl.a. har en särskild ansökningsblankett för tillgodoräknande tagits fram och ärendena diarieförs nu omedelbart när de kommer in till universitetet. Med hänsyn till att universitetet har vidtagit åtgärder, och eftersom universitetet har bifallit studentens begäran om tillgodoräknande, fann verket ingen anledning att följa upp ärendet.

Högskoleverket förutsatte att en korrekt handläggning av ärenden om tillgodoräknande skulle ske i framtiden.

*Beslut 2003-06-26 Handläggning av ärende om tillgodoräknande
(reg.nr 31-1831-03)*

Kursplan

Examinationsförfarandet skall anges i kursplanen

Högskoleverket har konstaterat att det är viktigt att regler i kursplaner om bl.a. formerna för examination följs. Högskoleverket påminde om att samma förfarande så långt som möjligt bör tillämpas på alla studenter och hänvisade till regeringsformens krav på att myndigheter skall behandla lika fall lika.

Bakgrund

En student anmälde Södertörns högskola för handläggningen av ett ärende om examination. Studenten hade blivit underkänd på kursens skriftliga tentamen och på omtentamen, och därför vid några tillfällen tillåtits att komma in med skriftliga kompletteringar. Hon blev dock inte godkänd utan examinatorn meddelade henne att hon var tvungen att på nytt tentera hela kursen.

Högskolan anförde i sitt yttrande till Högskoleverket att den naturvetenskapliga avdelningen hade utvecklat en kultur med syfte att stödja och främja studenternas inläring. Det hörde därför inte till ovanligheten att en student fick möjlighet att tentera om eller på annat sätt komplettera sina uppgifter och på så sätt nå upp till en godkänd nivå.

Bedömning

Enligt 6 kap. 7 § 7 högskoleförordningen skall formerna för att bedöma studenternas prestationer anges i kursplanen.

Högskoleverket fann att enligt aktuell kursplan bestod examinationen av laborationer med skriftliga och muntliga redogörelser samt av en skriftlig tentamen. Högskoleverket konstaterade att det kompletteringsförfarande som tillämpats inte nämnts i kursplanen. I och för sig hade examinatorn velat ge studenten extra stöd för att hon skulle bli godkänd på den aktuella kursen. Högskoleverket ansåg att de problem som uppstod på grund av detta examinationsförfarande visade på hur viktigt det är att formella regler i kursplaner följs. Högskoleverket påminde om att samma förfarande så långt som möjligt bör tillämpas på alla studenter som blivit underkända på kursen. Högskoleverket hänvisade till regeringsformens 1 kap. 9 § som innebär att alla myndigheter skall behandla lika fall lika.

Mot denna bakgrund ansåg Högskoleverket att högskolan borde se över reglerna för examination vid den aktuella institutionen.

Beslut 2003-01-24 Anmälan mot Södertörns högskola angående vissa förhållanden i samband med examination (reg.nr 31-3883-02)

Examination måste ha stöd i kursplanen

Högskoleverket har konstaterat att föreskrifter i kursplaner är föreskrifter i den mening som avses i regeringsformen. Det som föreskrivs i en kursplan är alltså regler som är generellt tillämpbara och bindande för såväl högskolorna som studenterna. Föreskrifterna i kursplanen måste därför följas samt ändras i behörig ordning och av rätt instans.

Bakgrund

Studenter och studentkåren vid Lärarhögskolan i Stockholm anmälde Lärarhögskolan för att den genomfört en examination som inte hade stöd i kursplanen för kursen Medier, kommunikation och lärande III. Enligt de klagande meddelade kursledningen en tid efter det att kursen börjat, att en skriftlig examination skulle ges för att kontrollera att studenterna hade tillgodogjort sig en viss bok.

Lärarhögskolan medgav i sitt yttrande till Högskoleverket att det av kursplanen inte gick att läsa ut att det kunde vara fråga om en skriftlig examination. Lärarhögskolan anförde att kursledningen i samverkan med studenterna ändrat planeringen av kursen för att kunna tillgodose studenternas önskemål.

Högskoleverkets bedömning

Av 6 kap. högskoleförordningen framgår att det för en kurs inom grundläggande högskoleutbildning skall finnas en kursplan med ett visst innehåll. Kursplanen skall upplysa om bl.a. syftet med kursen, det huvudsakliga innehållet i kursen, den kurslitteratur och de övriga läromedel som skall användas och formerna för att bedöma studenternas prestationer. I kursplanen skall också anges de övriga föreskrifter som behövs.

Föreskrifter är den beteckning som används i 8 kap. regeringsformen för rättsregler, dvs. för regler som bestämmer enskildas och myndigheters handlande. Kännetecknande för en föreskrift är att den är bindande och generellt gällande. Föreskrifter i kursplaner är föreskrifter i den mening som avses i regeringsformen. Det som föreskrivs i en kursplan är alltså regler som är generellt tillämpbara och bindande för såväl högskolorna som studenterna.

Högskoleverket anförde att presumtiva studenter genom kursplaner får information om innehållet i de kurser som de tänker söka till och de krav som kommer att ställas på dem, varigenom de kan förutse och planera sina framtida studier. När föreskrifter ändras måste de som berörs av föreskrif-

terna få kännedom om ändringarna och tillräcklig tid att inrätta sig efter föreskrifternas nya innehåll. Högskoleverket fann mot denna bakgrund att det är olämpligt att föreskrifter i kursplaner ändras under pågående kurs. I undantagsfall kan omständigheterna dock vara sådana att det kan finnas ett stort behov av att justera innehållet i en kursplan. Det är då viktigt – inte minst av rättssäkerhetsskäl – att de nya föreskrifterna fastställs i behörig ordning och av behörig instans.

De ansvariga för kursen borde ha vänt sig till behörig instans när de avsåg att införa en skriftlig examination. Föreskrifter i kursplaner är grunden för examinatorns myndighetsutövning mot studenter och formella krav ställs på hur föreskrifter skall beslutas och ändras. Att de kursansvariga är överens med studenterna är därför inte tillräckligt i sammanhanget.

Högskoleverket var också kritiskt till att det under ärendets gång framkommit att Lärarhögskolan hade gett studenterna fel version av kursplanen för kursen. Detta hade lett till att studenterna fått läsa en annan bok än den som ingick i den fastställda kursplanen.

Högskoleverket förutsatte att Lärarhögskolan skulle se över sina rutiner för hantering av kursplaner och informera berörd personal om att föreskrifter i kursplaner är bindande regler som har stor betydelse för studenternas rättssäkerhet och därför måste följas samt ändras i behörig ordning och av rätt instans.

Beslut 2003-II-04 Examination utan stöd i kursplan (reg.nr 31-2050-03)

Regeringen har infört en bestämmelse i högskoleförordningen som innebär att det i kursplanen skall anges när kursplanen, eller ändring av den, skall börja gälla samt de övergångsbestämmelser och övriga föreskrifter som behövs. Bestämmelsen träder i kraft den 1 januari 2005.

Examination

Begränsning av antalet provtillfällen

Högskoleverket har konstaterat att eventuella begränsningar av antalet provtillfällen tydligt skall framgå av kursplanen. Studenterna måste få information om hur många tillfällen som erbjuds och vad begränsningar av antalet provtillfällen kan innebära för dem. Verket har också ansett att det är lämpligt att högskolan har riktlinjer för hur en student som upprepade gånger blivit underkänd skall stödjas.

Bakgrund

En student anmälde Stockholms universitet för att universitetet inför höstterminen 2002 hade meddelat att hon inte fick fortsätta utbildningen, och att hon inte heller fick delta i undervisningen. Hon ifrågasatte också det stöd som universitetet ansåg sig ha gett henne.

Universitetet anförde i sitt yttrande till Högskoleverket att studenten inte var behörig till andra läsåret på Socionomlinjen. Hon gavs emellertid dispens för att få studera på termin tre under förutsättning att hon gick om den 5-poängskurs hon inte hade klarat av tidigare. Efter den tredje terminen hade studenten fortfarande inte fått godkänt resultat på kursen. Universitetet beslutade då – inför termin fyra – att inte längre ge dispens från behörighetskraven.

Högskoleverkets bedömning

Högskoleverket konstaterade att en förutsättning för att Stockholms universitet skulle kunna fatta beslut om att begränsa antalet provtillfällen för studenten var att universitetet hade beslutat om föreskrifter med sådana begränsningar. Ett beslut om begränsningar av antalet provtillfällen innebär myndighetsutövning mot studenter. Ett sådant beslut kan få långtgående konsekvenser för studenten och ibland till och med innebära att studenten inte kan slutföra sin utbildning. Höga krav måste därför ställas på lärosätena vid hanteringen av dessa frågor. Föreskrifterna måste vara tydliga. Av föreskrifterna bör klart framgå hur många tentamenstillfällen som står till buds. Studenterna måste också på ett tidigt stadium av utbildningen få information om föreskrifterna och vad begränsningar av antalet provtillfällen kan innebära för dem.

Högskoleverket konstaterade vidare att universitetet varit otydligt i sin information om begränsning av antalet tentamenstillfällen för den aktuella kursen. Universitetet hade beviljat studenten sex tentamenstillfällen. Av universitetets skrivelser till studenten framgick dock varken antalet provtillfällen hon varit berättigad till totalt eller konsekvenserna om hon inte klarade av examinationen. Högskoleverket föreslog att universitetet i framtiden skulle utforma sina kursplaner så att det otvetydigt framgår hur många tentamenstillfällen som erbjuds.

Högskoleverket ansåg vidare att universitetet vidtagit åtgärder för att stödja studenten för att klara av 5-poängskursen. Studenten hade bl.a. fått tillgång till en språkverkstad. I de handlingar som Högskoleverket hade fått ta del av saknades dock riktlinjer för hur en student som upprepade gånger blivit underkänd skulle stödjas. Högskoleverket ansåg att det vore lämpligt att införa sådana riktlinjer.

*Beslut 2003-09-16 Anmälan om att inte få fortsätta utbildningen
(reg.nr 31-5233-02)*

Vid tiden för beslutet fanns det inga bestämmelser om begränsningar av antalet provtillfällen i högskolelagen eller i högskoleförordningen. I förarbetena till högskolelagen uttalas dock att lärosätena bör ha möjlighet att fatta beslut om begränsningar av antalet provtillfällen med stöd av högskolelagens krav på effektivt resursutnyttjande.

Regeringen har infört en bestämmelse i högskoleförordningen som innebär att antalet provtillfällen skall bestämmas till minst fem, om en högskola begränsar det antal tillfällen som en student får genomgå prov för att få godkänt resultat på en kurs eller del av en kurs. För praktik eller motsvarande utbildningsperioder skall antalet tillfällen bestämmas till minst två. Dessutom föreskrivs att begränsningarna skall anges i kursplanen. Bestämmelsen träder i kraft den 1 januari 2005.

Rätt till handledning av uppsats efter kursens slut

Högskoleverket har konstaterat att en student har rätt till handledning efter en kurs slut om högskolan inte har satt betyg på uppsatsen, och inte heller i kursplanen föreskrivit att handledningen upphör vid kursens slut.

Bakgrund

En student frågade i en anmälan mot Högskolan i Skövde vilket ansvar en högskola har gentemot studenter som vill bli godkända efter att en kurs avslutats. Studenten beskrev sitt uppsatsarbete och vilka kontakter han haft med högskolan från hösten 2001 till våren 2003, då han fortfarande inte var klar med uppsatsen.

Högskolan anförde i sitt yttrande till Högskoleverket följande. En student har rätt till handledning under den termin studenten är registrerad på C-kursen, därefter är rätten till handledning förverkad. Blir studenten inte klar med sitt uppsatsarbete inom angivna tidsramar är det upp till den enskilda läraren eller handledaren att i mån av tid och resurser ge ytterligare handledning. I gällande riktlinjer för handledning, fastställda av rektor, står också att studenten ”skall följa de tidsramar som ställs upp”. Studenten kunde inte räkna med någon mer handledningstid, om han inte på nytt registrerade sig på den aktuella kursen. Han var dock välkommen att lämna in en färdig C-uppsats till institutionen. Uppsatsen skulle då komma att bedömas i vederbörlig ordning.

Högskoleverkets bedömning

Högskoleverket anförde att den student som deltar i ett skriftligt prov blir betygssatt i nära anslutning till provtillfället och har rätt till omtentamen vid underkänt resultat. När det gäller uppsatser är examinationsprocessen fram till en godkänd nivå inte lika tydlig. Om studenten inte uppnått en godkänd nivå vid kursens slut, är det vanliga att studenten får fortsätta skriva till dess att examinator är beredd att godkänna uppsatsen. Det förekommer dock att den student som inte slutfört uppsatsarbetet till kursslut får underkänt betyg.

Högskoleverket konstaterade att de regler som gäller för en kurs skall finnas samlade i kursplanen. Högskolan hävdade att rätten till handledning upphör då kursen är slut. Högskoleverket ansåg att denna uppfattning var korrekt endast om betyget underkänd meddelats studenten. Enligt högskoleförordningen skall betyg sättas på genomgången kurs om inte annat är föreskrivet. Högskolan hade inte satt något betyg på studentens

uppsats. Högskolan hade inte heller föreskrivit att handledningen upphörde vid kursens slut eller att det fanns en skyldighet att på nytt registrera sig på kursen för att få handledning. Mot denna bakgrund ansåg Högskoleverket att högskolan var skyldig att även efter kursens slut ge studenten handledning. Av utredningen framgick att studenten faktiskt fått viss handledning, men att den måste karaktäriseras som bristfällig. För detta kritiserades högskolan. Högskoleverket förutsatte att studenten fortsättningsvis skulle få den handledning som han hade rätt till. Det enda alternativet till detta var att högskolan avslutade examinationen av honom på den aktuella kursen genom att bestämma ett betyg.

Beslut 2003-II-24 Anmälan mot Högskolan i Skövde angående handledning av uppsats efter kurs slut (reg.nr 31-1905-03)

Serviceskyldighet

Förlorad plats på en kurs

Högskoleverket har konstaterat att högskolan skall uppfylla den serviceskyldighet som finns angiven i förvaltningslagen genom att i god tid besvara e-postfrågor. Konsekvensen av ett obesvarat e-meddelande blev för en student att han förlorade sin studieplats på kursen.

Bakgrund

En student anmälde Högskolan på Gotland för att högskolan hade vägrat registrera honom på kursen Medicinskunskap, 10 poäng. Av ett brev som han fick från högskolan efter att han hade blivit antagen till kursen framgick att den ordinarie registreringen skulle äga rum den 11 juni 2001. Den 8 maj meddelade studenten via e-post att han hade fått förhinder att närvara den 11 juni, men att han hade för avsikt att gå kursen. Han frågade om han kunde bekräfta sin medverkan på kursen på annat sätt. Den 18 juni hade han ännu inte fått svar på sin förfrågan och efterfrågade då vad som gällde för registrering på kursen. Den 21 juni fick han besked om att det var för sent att registrera sig.

Högskolan anförde i sitt yttrande till Högskoleverket att det var beklagligt att studenten inte fått något svar på sin e-postfråga. Studenten hade meddelat att han inte kunde delta i uppropet men att han hade för avsikt att gå kursen. Studenten infann sig dock aldrig till undervisningen den första veckan. Det måste ha varit uppenbart att registrering för dem som inte var närvarande vid uppropet kunde göras i samband med undervisningen när studenten påbörjat utbildningen. Eftersom det står i välkomstbrevet att studenterna vid registrering skall visa legitimation och kvitto på betald kåravgift borde studenten ha förstått att personlig närvaro krävs. När studenten kontaktade högskolan i juni fick han beskedet att han hade förlorat sin plats.

Högskoleverkets bedömning

Högskoleverket hänvisade till 4 § förvaltningslagen där det framgår att frågor från enskilda skall besvaras så snart som möjligt och konstaterade att högskolan borde ha uppfyllt sin serviceskyldighet genom att i god tid före uppropet ha besvarat studentens e-postmeddelande och gett honom

den information som han behövde. Vad högskolan anförde om orsaken till det uteblivna svaret kunde inte föranleda annan bedömning och Högskoleverket riktade därför kritik mot högskolan för den bristfälliga handläggningen av ärendet.

Högskoleverket noterade att högskolan har förtydligat sin information om upprop och registrering i katalog och välkomstbrev för att förhindra en upprepning av det inträffade.

Beslut 2002-02-21 Anmälan mot Högskolan på Gotland angående förlorad plats på kurs i mediekunskap (reg.nr 31-2617-01)

Examensrätt

Högskola erbjöd utbildning utan att ha examensrätt

Högskoleverket har ansett att det är olämpligt att erbjuda en utbildning som skulle leda till en examen, när förutsättningarna för att studenterna skulle få denna examen är oklara.

Bakgrund

I en anmälan till Högskoleverket ifrågasatte Studentkåren vid Högskolan i Trollhättan/Uddevalla högskolans handläggning av ett ärende om magisterexamen i företagsekonomi. Studentkåren anförde att ett tiotal studenter hade påbörjat magisterkursen och att de hade sökt kursen under förutsättning att de kunde få en magisterexamen i företagsekonomi. Högskolan hade sagt sig ha ett avtal med Göteborgs universitet som hade magisterexamensrätt, om inte högskolan skulle få rätt att själv utfärda magisterexamen. Studenterna hade senare av en lärare fått veta att det inte fanns något skriftligt avtal mellan högskolan och Göteborgs universitet.

I sitt yttrande till Högskoleverket medgav högskolan att det tagit lång tid för studenterna att få korrekt information om studiegången och att få magisterexamen i företagsekonomi. Högskolan förklarade att frågan om magisterexamen i företagsekonomi var löst genom ett samarbete med Örebro universitet. Möten hade hållits med studenterna och rektor. Dessutom hade en studievägledare fått i uppdrag att hjälpa de berörda studenterna och ge dem korrekt information om ärendets gång.

Högskoleverkets bedömning

Högskoleverket konstaterade att högskolan hade erbjudit en utbildning som skulle leda till en magisterexamen i företagsekonomi utan att högskolan haft någon sådan examensrätt. Högskolan startade sedan utbildningen fastän den saknat ett skriftligt avtal eller något egentligt samarbete med något annat lärosäte som hade rätt att utfärda magisterexamen i företagsekonomi. Informationen till studenterna hade dessutom varit bristfällig och inkorrekt.

Högskoleverket ansåg att det var olämpligt att erbjuda en utbildning som skulle leda till en examen, när förutsättningarna för att studenterna skulle erhålla denna examen var oklara. Högskolans agerande hade med-

fört att flera studenter blivit försenade med sina utbildningar. Högskoleverket ansåg att högskolan inte kunde undgå kritik för detta.

Med hänsyn till de av högskolan vidtagna åtgärderna och att berörda studenter slutligen hade fått möjlighet att erhålla sina magisterexamina, fann verket dock ingen anledning att följa upp ärendet.

*Beslut 2003-10-13 Handläggning av ärende om examensrätt
(reg.nr 31-2185-03)*

Examensbevis

Utfärdande av examensbevis i strid mot examensordningen

Högskoleverket har konstaterat att det inte finns någon examen benämnd master i den svenska examensordningen. Högskoleverket fann det angeläget att framhålla att det i ett examensbevis tydligt skall framgå att "Master of" endast är en översättning av examensbenämningen magister.

Bakgrund

I skrivelser till Högskoleverket begärde Hungarian Equivalence and Information Centre i Budapest upplysningar om examensbevis som Lunds universitet och Luleås tekniska universitet hade utfärdat. Examensbevisen bifogades. I beviset från Lunds universitet benämns examen "Master of Science in Environmental Science". I beviset från Luleå tekniska universitet benämns examen "Master of Science in Ergonomics". Den ungerska myndigheten ifrågasatte varför examensbenämningarna i bevisen enbart var angivna på engelska och om dessa examina var förenliga med den svenska examensordningen.

Båda universiteten hänvisade i sina yttranden till Högskoleverket och till de s.k. provisoriska föreskrifter som Universitets- och högskoleämbetet utfärdat. Föreskrifterna gav utländska studerande möjlighet att avlägga s.k. mastersexamen i Sverige.

Högskoleverkets bedömning

Högskoleverket konstaterade att med 1993 års högskolereform upphävdes i juli 1993 Universitets- och högskoleämbetets provisoriska föreskrifter, som gett utländska studerande möjlighet att avlägga s.k. mastersexamen. Högskoleverket fann det märkligt att universiteten undgått att uppmärksamma denna regeländring, eftersom verket sedan ett beslut i frågan fattades 1999 flera gånger och på olika sätt har informerat lärosätena om kravet på svenskspråkiga examensbevis. I beslutet 1999 kritiserade verket Kungl. Tekniska högskolan på grund av att universitetet utfärdat examensbevis för "Master of Science with specialization in ..." utan att ange att benämningen är en översättning av en i examensordningen upptagen examen.

Högskoleverket konstaterade att de av universiteten utfärdade examina benämnda "Master of ..." inte finns i den svenska examensordningen. Universiteten utfärdade således examina i strid mot bestämmelsen i 6 kap. 4 § högskoleförordningen, där det framgår att inga andra examina än de som anges i examensordningen får avläggas inom den grundläggande högskoleutbildningen. I de av universiteten utfärdade examensbevisen hade inte heller angetts att det var fråga om en översättning av en i examensordningen upptagen examen benämnd magister. Högskoleverket fann det angeläget att på nytt klargöra vikten av att det i ett examensbevis tydligt framgår att "Master of" enbart är en översättning.

Högskoleverket ansåg att Lunds universitet inte hade tagit till sig verkets tidigare kritik och den information som verket med anledning av tidigare ärenden skickat till samtliga universitet och högskolor. Universitetet hade tvärtom – trots vetskapen om det felaktiga förfarandet – fortsatt att utfärda examina med enbart beteckningen "Master of", utan att ange att det är frågan om en översättning. Högskoleverket såg synnerligen kritiskt på detta agerande. Luleå tekniska universitet undgick inte heller kritik för att universitetet saknade rutiner för att hålla sig informerat om dels gällande bestämmelser, dels verkets tidigare ställningstaganden. Genom att Lunds universitet angav att det i fortsättningen skulle utfärda tvåspråkiga examensbevis och Luleå tekniska universitet att en översyn av rutinerna pågick, förutsatte Högskoleverket emellertid att universiteten i framtiden skulle utfärda examensbevis i enlighet med de beteckningar som finns i examensordningen.

Beslut 2002-05-14 Utfärdande av examensbevis i strid mot examensordningen (reg.nr 31-2978-01) och

Beslut 2002-06-06 Utfärdande av examensbevis i strid mot examensordningen (reg.nr 31-3215-01)

Studentinflytande

Samråd med studenterna skall ske i god tid

Högskoleverket har uttalat att ett möte en vecka före ett beslutssammanträde inte kan anses innebära att samråd skett i god tid före slutförandet av beredningen.

Bakgrund

Stockholms universitets studentkår anmälde Stockholms universitets förfarande vid omorganisationen av Enheten för pedagogisk utveckling under Stockholms universitetsbibliotek. Ärendet hade inte beretts eller beslutats i ett organ inom universitetet, utan beslutats av rektor och beretts av den biträdande förvaltningschefen. Studentkåren anmärkte mot att information inte lämnats och samråd inte skett med studenterna i god tid före slutförandet av beredningen.

Universitetet anförde i yttranden till Högskoleverket bl.a. att beslutet inte rörde studenterna på så sätt att det förelåg informationsplikt, men att en särskild överläggning hade anordnats mellan rektor, förvaltningschef och studentkårens ledning en vecka före rektorsföredragningen.

Högskoleverkets bedömning

I 3 kap. 9 § andra stycket högskoleförordningen anges att studenterna vid högskolan har rätt att vara representerade i alla beslutande och beredande organ inom högskolan vars verksamhet har betydelse för utbildningen och studenternas situation. Om beslut inte skall fattas eller beredning genomförs av ett organ utan av en enda person, skall information lämnas till och samråd ske med studentrepresentant i god tid före beslut respektive slutförande av beredningen.

Högskoleverket ansåg att den förändring som beslutet innebar i fråga om administrationen av det pedagogiska utvecklingsarbetet, inte kunde anses ha varit en fråga som saknade betydelse för utbildningen och studenternas situation. Därför hade Stockholms universitet samrådsskyldighet.

I ärendet gick det inte att rekonstruera vilken betydelse ett möte mellan studentkårens och universitetets ledningar hade haft. Högskoleverket kunde endast konstatera att det var oklart om information lämnats

och samråd skett med en studentrepresentant före slutförandet av beredningen.

Om det aktuella mötet skulle kunna anses uppfylla dessa krav, var frågan om det skett i ”god tid” före slutförandet av beredningen. Vid denna bedömning är det viktigt att komma ihåg att samrådet inte skall ske när beredningen är avslutad utan före, så att beredande tjänsteman kan beakta studenternas synpunkter när slutligt förslag till beslut tas fram. Studenterna måste också ges rimlig tid att analysera och diskutera ärendet. Mot denna bakgrund kan ett möte en vecka före beslutssammanträdet inte anses innebära att samråd skett i god tid före beredningens slutförande.

Högskoleverket konstaterade att det kan vara svårt för enskilda tjänstemän att under beredningen av ett ärende bedöma om och när samråd måste ske med en studentrepresentant enligt bestämmelsen i högskoleförordningen. Det finns därför anledning för ett universitet eller en högskola att fastställa riktlinjer för hur detta skall hanteras inom lärosätet. Sådana riktlinjer bör tas fram i samverkan med studentkåren.

*Beslut 2003-06-18 Angående studentinflytande vid Stockholms universitet
(reg.nr 31-976-02)*

Forskarutbildning

Antagning till forskarutbildning

Högskoleverket har konstaterat att en ”forskarförberedande” utbildning varken utgör grundläggande högskoleutbildning eller forskarutbildning. Vidare har verket konstaterat att det inte finns någon laglig möjlighet att ställa upp krav på kunskaper från gymnasieskolan för särskild behörighet till forskarutbildning.

Bakgrund

Av information på Karolinska institutets webbplats framgick att Karolinska institutet som värduiversitet erbjöd en ”forskarförberedande utbildning för doktorander” inom forskarskolan i vård och omsorg. Av informationen på webbplatsen och kompletterande utredning framgick också att som särskild behörighet till forskarutbildning krävdes treårig gymnasiekompetens i engelska.

I sitt yttrande till Högskoleverket förklarade Karolinska institutet att den förberedande utbildningen för doktorander utgjorde forskarutbildning, men att den formella antagningen till forskarutbildningen skedde först efter att de sökande hade deltagit i den förberedande utbildningen.

Högskoleverkets bedömning

Högskoleverket konstaterade att den aktuella ”forskarförberedande” utbildningen varken utgör grundläggande högskoleutbildning eller forskarutbildning. Det saknas möjlighet att anta sökande till utbildning som betecknas som forskarutbildning utan att de sökande antas till en hel forskarutbildning omfattande 160 poäng. Verket konstaterade dessutom att de krav på treårig gymnasiekompetens i engelska som universitetet ställt upp för särskild behörighet till forskarutbildning strider mot högskoleförordningens bestämmelser.

Uppföljning

Karolinska institutet kom in med en redogörelse till Högskoleverket av vilken det framgick att universitetet lyft ut den forskarförberedande utbildningen ur forskarskolan och numera bedriver utbildningen som fristående kurs inom grundutbildningen.

Beträffande kravet på treårig gymnasiekompetens vid antagning till forskarutbildning framgick det av redogörelsen att Karolinska institutet hade vidtagit åtgärder i enlighet med verkets påpekande, dvs. tagit bort kravet och bestämt att i stället väga in de sökandes kompetens i engelska vid bedömningen av deras förmåga att klara forskarutbildningen.

Beslut 2002-03-12 Antagning till ”förberedande forskarutbildning” m.m. vid Karolinska institutet (reg.nr 31-480-02) och

Beslut 2002-11-26 Antagning till ”förberedande forskarutbildning” m.m. vid Karolinska institutet (KI) – uppföljning (reg.nr 31-480-02)

Universitetet ansvarar för att individuell studieplan upprättas för doktorand

Högskoleverket har konstaterat att fakultetsnämnderna har det yttersta ansvaret för att individuella studieplaner upprättas för doktorander även om nämnderna har delegerat uppgiften.

Bakgrund

Lunds doktorandkår begärde att Högskoleverket skulle utreda den psykosociala arbetsmiljön för doktorander vid Lunds universitet.

Högskoleverket inhämtade yttranden från Lunds universitet och Arbetsmiljöverket – Arbetsmiljöinspektionen i Malmö.

Högskoleverkets bedömning

Högskoleverket konstaterade att universitetet nyligen antagit riktlinjer för relationer mellan institutioner/fakulteter och forskarstuderande. Dessa riktlinjer kunde utgöra ett bra stöd för doktorander för att ta tillvara sina rättigheter. Efter genomgång av riktlinjer från flera fakultetsnämnder/institutioner vid Lunds universitet påpekade Högskoleverket

- att det yttersta ansvaret för att upprätta individuella studieplaner ligger på fakultetsnämnden även om nämnden har delegerat sådana uppgifter till institutionen,
- att en individuell studieplan inte utgör en frivillig överenskommelse och
- att doktorander enligt högskoleförordningen inte har ovillkorlig skyldighet att undervisa.

I övrigt ansåg Högskoleverket att universitetet hade tagit flera initiativ till att undersöka doktorandernas situation och vidtagit olika åtgärder för att förbättra doktorandernas rättssäkerhet samt konstaterade att detta var en pågående process.

Högskoleverket konstaterade avslutningsvis att Arbetsmiljöinspektionen i yttrande till verket svarat att den följer utvecklingen för att senare kunna genomföra insatser.

Beslut 2003-02-19 Lunds doktorandkårs anmälan om den psykosociala arbetsmiljön för doktorander vid Lunds universitet (reg.nr 31-1551-02)

Individuell studieplan, handledning och indragning av resurser

Högskoleverket har konstaterat att ett universitet har ansvar för att utse handledare och för att fastställa en individuell studieplan för en doktorand även om samförstånd med doktoranden inte kunnat uppnås. Verket har vidare konstaterat att universitetet endast kan avbryta forskarutbildningen mot doktorandens vilja genom att dra in rätten till handledning.

Bakgrund

En doktorand anmälde till Högskoleverket att sedan hans handledare av sagt sig sitt uppdrag 1993 utsåg Lunds universitet ingen ny handledare för honom. Vidare anmärkte doktoranden på att ingen individuell studieplan upprättats för honom och att han 1999 blev avbrottsregistrerad mot sin vilja utan någon prövning.

Av svaret från universitetet till Högskoleverket och övrig utredning framgick att doktoranden som villkor för att medverka i sin fortsatta forskarutbildning ställde krav på att institutionen skulle lösa de problem han hade haft före 1993, och att universitetet inte kunde tillmötesgå dessa krav.

Högskoleverkets bedömning

Högskoleverket bedömde att det är önskvärt att valet av handledare och upprättandet av den individuella studieplanen görs i samförstånd med doktoranden. Doktorandens inställning påverkar universitetets möjligheter att utse handledare och att upprätta en individuell studieplan för denne. Även om något samförstånd inte kunnat nås befrias inte universitetet från ansvar i dessa avseenden. Högskoleverket förutsatte att universitetet skulle se till att en individuell studieplan upprättades och att en handledare utsågs för doktoranden även om han själv inte medverkade.

Beträffande den s.k. avbrottsregistreringen konstaterade Högskoleverket att det inte finns något annat sätt att besluta om avbrott i forskarutbildningen mot doktorandens vilja än genom att dra in rätten till handledning med stöd av 8 kap. 10 § högskoleförordningen. Den av universitetet valda lösningen med ”avbrottsregistrering” eller ”registreringen som passiv” har inte något stöd i högskoleförordningen. Eftersom doktoranden fortfarande var antagen som forskarstuderande vid universitetet hade han rätt till handledning och andra resurser så länge fakultetsnämnden inte beslutat att dra in dessa resurser med stöd av högskoleförordningens be-

stämmelse. Högskoleverket utgick ifrån att universitetet i fortsättningen skulle följa högskoleförordningens regler vad gäller doktorandens forskarutbildning.

Beslut 2003-06-04 Anmälan mot Lunds universitet angående handledning i forskarutbildning (reg.nr 31-4564-02)

Högskolans organisation

Ansvarsfördelningen mellan högskolans organ

Högskoleverket har konstaterat att Göteborgs universitets organisation, Sahlgrenska akademien, stred mot högskolelagens regel om att fakultetsnämnder skall ansvara för forskning och forskarutbildning.

Bakgrund

I en anmälan till Högskoleverket ifrågasattes Göteborgs universitets organisation för forskning och utbildning inom det hälsovetenskapliga området, Sahlgrenska akademien. Akademien hade tre fakultetsnämnder och leddes av akademistyrelsen. Akademistyrelsen var ett besluts- och beredningsorgan under universitetets styrelse. Akademistyrelsen hade det övergripande ansvaret inom akademien och skulle själv besluta i viktigare frågor.

I ett yttrande till Högskoleverket anförde Göteborgs universitet att akademins organisation stämde överens med högskolelagens och högskoleförordningens regler.

Högskoleverkets bedömning

Högskoleverket konstaterade att beslut i frågor om forskning och forskarutbildning antingen skall beslutas av universitetets styrelse eller av fakultetsnämnderna. Styrelsen har rätt att besluta i frågor som faller under en fakultetsnämnds ansvarsområde, bl.a. om det är en fråga av principiell vikt. Styrelsen får dock inte delegera denna uppgift till något annat organ. Göteborgs universitetsstyrelsens beslut att låta akademistyrelsen besluta i viktigare frågor inom en fakultetsnämnds område stred därför mot den ansvarsfördelning som framgår av högskolelagens och högskoleförordningens bestämmelser.

Uppföljning

Göteborgs universitet ändrade Sahlgrenska akademins organisation så att akademistyrelsen är det hälsovetenskapliga områdets fakultetsnämnd.

Beslut 2002-02-19 Anmälan mot Göteborgs universitet angående Sahlgrenska akademins organisation (reg.nr 31-3902-01),

Beslut 2002-07-02 Göteborgs universitets åtgärder beträffande Sahlgrenska akademins organisation (reg.nr 31-3902-01) och

Beslut 2002-12-11 Göteborgs universitets åtgärder i fråga om Sahlgrenska akademins organisation (reg.nr 31-3902-01)

Riksdagen har infört en regel i 5 kap. 7 § högskolelagen som innebär att regeringen får besluta om försöksverksamheter som avviker från högskolelagens organisatoriska bestämmelser.

Rätten att besluta om organisation för beredning av anställningsärenden

Högskoleverket har konstaterat att beslut av rektor om anställningsnämnders struktur och sammansättning strider mot högskoleförordningens regler. Eftersom det i högskoleförordningen framgår att fakultetsnämnderna ansvarar för beredning av anställningsärenden, saknar rektor befogenhet att besluta i sådana frågor.

Bakgrund

I en anmälan ombads Högskoleverket att granska ett beslut fattat av rektor för Luleå tekniska universitet om förbättrad lärarekryteringsordning ”inkluderande förslag till anställningsnämndernas struktur, sammansättning och mötesfrekvens”. Anmälaren ansåg att beslutet innebar ett intrång i fakultetsnämndernas möjlighet att ansvara för beredning av anställning av professorer, lektorer och forskarassistenter.

I yttrande till Högskoleverket anförde Luleå tekniska universitet att beslutet inte strider mot gällande regler.

Högskoleverkets bedömning

Rektors beslut avsåg att förbättra lärarekryteringsordningen och gällde bl.a. anställningsnämndernas struktur och sammansättning. Högskoleverket konstaterade att enligt högskoleförordningens regler skall fakultetsnämnden eller motsvarande organ bereda ärenden och ge förslag vid anställning av professorer, lektorer och forskarassistenter. Universitetets styrelse, liksom fakultetsnämnderna själva, har beslutsbefogenheter när det gäller organisationen för beredning av ärenden om sådana anställningar. Högskoleverket fann att rektor saknar sådan beslutanderätt och att beslutet därför stred mot högskoleförordningens regler. Högskoleverket anmodade Luleå tekniska universitet att redogöra för vilka åtgärder universitetet avsåg att vidta med anledning av verkets ställningstagande.

Uppföljning

Universitetets styrelse fastställde organisationen för beredning av anställningsärenden och därmed hade behörig instans beslutat i frågan.

Beslut 2002-09-24 Anmälan mot Luleå tekniska universitet angående ordning för lärarekrytering vid universitetet (reg.nr 31-496-02) och

Beslut 2002-10-29 Åtgärder med anledning av Högskoleverkets beslut i tillsynsärende (reg.nr 31-496-02)

Redovisning av studier

Studieresultat skall dokumenteras regelbundet i studieregistret

Högskoleverket har konstaterat att högskolorna är skyldiga att regelbundet dokumentera en students studieresultat i studieregistret.

Bakgrund

En doktorand anmälde Stockholms universitet för att universitetet under tre och ett halvt års tid inte hade registrerat hans godkända doktorandkurser och tillgodoräknad utbildning i studieregistret Ladok.

Universitetet anförde i sitt yttrande till Högskoleverket att doktorandens kurser hade registrerats i ett eget datoriserat system och att en viss eftersläpning i överförandet av uppgifterna från det interna systemet till Ladok hade skett.

Bedömning

Av 2 kap. 3 § första stycket förordningen om redovisning av studier m.m. vid universitet och högskolor framgår att det i studieregistret för varje student skall dokumenteras uppgifter om bl.a. deltagande i utbildning och prov, studieresultat, betyg samt tillgodoräknad utbildning eller annan tillgodoräknad verksamhet. I förordningen anges att ändamålet med studieregistret bl.a. är att säkra att uppgifter om sökande till utbildning, genomgångna studier, betyg över utbildningar och examina bevaras.

Högskoleverket konstaterade att universitetet med hänsyn till ändamålen med registret har ansvar för att uppgifterna om bl.a. studenters studieresultat och tillgodoräknade kurser i registret är aktuella. Högskoleverket menade att universitetet därför måste anses ha skyldighet att regelbundet dokumentera dessa uppgifter i studieregistret.

Högskoleverket konstaterade att universitetet under mer än tre års tid underlåtit att registrera doktorandens studieresultat och tillgodoräknade kurser i Ladok. Universitetet kunde därmed inte anses ha uppfyllt skyldigheten att regelbundet dokumentera studentens studieresultat och tillgodoräknade kurser i Ladok.

Beslut 2003-10-21 Anmälan mot Stockholms universitet angående registrering av studieresultat (reg.nr 31-5677-02)

Högskolan och omvärlden

Högskolas samarbete med privat utbildningsanordnare

Högskoleverket har konstaterat att en utbildning hos en privat utbildningsanordnare som inte har examensrätt aldrig direkt kan ge högskolepoäng. Den måste i så fall tillgodoräknas som högskoleutbildning hos en högskola. Endast den som är student vid högskolan kan ansöka om ett sådant tillgodoräknande. Verket har också pekat på att en privat utbildningsanordnare bara kan köpa utbildning hos en högskola om utbildningen skall ges till den egna personalen.

Bakgrund

Högskoleverket uppmärksammade att Kairos Future marknadsförde en 10-poängs högskolekurs i strategisk omvärlds- och framtidsanalys och hänvisade till ett samarbete med institutionen för arbete, ekonomi och hälsa vid Högskolan i Trollhättan/Uddevalla. Kairos Future uppgav att högskolepoäng delades ut vid Högskolan i Trollhättan/Uddevalla för genomgången utbildning till den som var allmänt behörig och som genomfört kursen. För att få högskolepoäng behövde man således enligt uppgift från Kairos Future inte vara student vid högskolan.

Högskolan uppgav i sitt yttrande till Högskoleverket att det för närvarande inte fanns något avtal med Kairos Future och att några högskolepoäng aldrig delades ut vid deras tidigare samarbete. Annonsen byggde på ett missförstånd, som i samförstånd med Kairos Future skulle rättas till.

Högskoleverkets bedömning

Högskoleverket konstaterade att utbildning hos en privat utbildningsanordnare som inte har examensrätt aldrig direkt kunde ge högskolepoäng. Den enda möjligheten att få högskolepoäng för en deltagare i sådan utbildning var om deltagaren senare blev student vid en högskola och då ansökte om tillgodoräknande av utbildningen.

Högskoleverket betonade att om högskolan skulle bedriva uppdragsutbildning där Kairos Future var uppdragsgivare så måste deltagarna i utbildningen vara personal hos Kairos Future. Utbildningen måste dessutom

ha betydelse för deras arbete åt företaget. I övriga fall kunde inte Kairos Future vara uppdragsgivare.

Beslut 2003-01-22 Högskolan i Trollhättan/Uddevallas samarbete med Kairos Future (reg.nr 31-4282-02)

Uppdragsutbildning i strid mot gällande bestämmelser

Högskoleverket har konstaterat att en högskola får sälja utbildning till en privat uppdragsgivare om det är fråga om personalutbildning som är ägnad att få betydelse för deltagarnas arbete åt uppdragsgivaren. Utbildning som behövs av arbetsmarknadsskäl kan högskolan bara sälja till en offentlig uppdragsgivare. Högskolorna skall också skriftligen underrätta Högskoleverket om uppdragsutbildning som omfattar mer än 40 studieveckor.

Bakgrund

Lärrhögskolans studentkår i Stockholm anmälde Lärrhögskolan i Stockholm för att denna på uppdrag av Posten Futurum utbildade dess anställda till pedagogassistenter för att de skulle kunna arbeta i skola. Av handlingarna i ärendet framgick att Lärrhögskolan hade sålt utbildningsplatser till Posten Futurum. Syftet angavs vara arbetsmarknadsskäl. Vidare framgick det att Lärrhögskolan inte hade underrättat Högskoleverket om den aktuella utbildningen.

Lärrhögskolan i Stockholm uppgav i sitt yttrande till Högskoleverket att Posten är ett statligt bolag, och att eftersom Posten är en del av den statliga verksamheten faller utbildningen inom ramen för bestämmelserna i förordningen om uppdragsutbildning vid universitet och högskolor.

Högskoleverkets bedömning

Högskoleverket konstaterade att statliga universitet och högskolor får bedriva uppdragsutbildning enligt bestämmelserna i förordningen om uppdragsutbildning vid universitet och högskolor. Med uppdragsutbildning avses utbildning som anordnas mot avgift från annan än enskild för personer som uppdragsgivaren utser. Av förordningen framgår också att uppdraget skall avse personalutbildning eller utbildning som behövs av arbetsmarknadsskäl eller av biståndspolitiska skäl, om uppdragsgivaren är en statlig eller kommunal myndighet eller ett landsting. I andra fall skall uppdraget avse personalutbildning som är ägnad att få betydelse för deltagarnas arbete åt uppdragsgivaren.

Posten Futurum bildades inom Posten AB. Posten var emellertid ingen myndighet utan ett aktiebolag, om än statligt, och kunde därmed inte enligt ordalydelsen i förordningen om uppdragsutbildning få vara uppdragsgivare till en utbildning som behövs av arbetsmarknadsskäl.

Högskoleverket konstaterade att Lärarhögskolan hade tecknat avtal med ett rättssubjekt som inte fick vara uppdragsgivare till en utbildning som behövdes av arbetsmarknadsskäl. För detta kunde Lärarhögskolan inte undgå kritik. Lärarhögskolan hade kunnat hantera ärendet på ett korrekt sätt genom att hos regeringen anhålla om dispens från bestämmelserna i förordningen om uppdragsutbildning vid universitet och högskolor.

Högskoleverket påminde om skyldigheten enligt 6 § förordningen om uppdragsutbildning att skriftligen underrätta verket om uppdragsutbildning som omfattar mer än 40 studieveckor.

Verket förutsatte att Lärarhögskolan skulle vidta relevanta åtgärder så att en korrekt tillämpning av bestämmelserna skulle ske i framtiden. Verket avsåg att med stor uppmärksamhet följa utvecklingen.

Uppföljning

Lärarhögskolan ansökte hos regeringen om dispens från bestämmelserna i förordningen om uppdragsutbildning vid universitet och högskolor enligt 11 kap. 12 § regeringsformen. I beslut den 6 februari 2003 beviljade regeringen undantag från bestämmelserna.

Beslut 2002-10-15 Uppdragsutbildning vid Lärarhögskolan i Stockholm (reg.nr 31-4155-01)

Den 1 januari 2003 började en ny förordning om uppdragsutbildning att gälla: förordning (2002:760) om uppdragsutbildning vid universitet och högskolor. Högskoleverket, som får meddela de ytterligare föreskrifter som behövs för tillämpningen av förordningen, har utfärdat föreskrifter: föreskrifter av Högskoleverket om uppdragsutbildning vid universitet och högskolor (HSVFS 2003:3). Föreskrifterna trädde i kraft den 15 september 2003. Enligt 1 § Högskoleverkets föreskrifter skall lärosätena fastställa riktlinjer för sin uppdragsutbildning. Skriftliga avtal skall tecknas mellan högskolan och uppdragsgivaren för all uppdragsutbildning. Högskolan skall se till att studenter och andra lätt kan få information om inriktningen och omfattningen av högskolans uppdragsutbildning.

Högskoleverket har också utarbetat en vägledning för att ge konkreta tips om hur verket tolkar förordningen och även hur olika högskolor resonerar vid sin tolkning av förordningen. (Se rapporten Uppdragsutbildning – en vägledning, Högskoleverkets rapportserie 2003:35 R).

Högskolors vägran att upplåta lokaler för politisk organisation

Högskoleverket har konstaterat att lärosätenas vägran att upplåta sina undervisningslokaler för Socialdemokratiska studentförbundet för att sprida valinformation inte stred mot gällande bestämmelser. Högskoleverket har ansett att lärosätena själva får bestämma sin policy i denna fråga.

Bakgrund

I samband med valrörelsen 2002 ansökte Socialdemokratiska studentförbundets föreningar om tillstånd för att sprida politisk information på många av landets högskolor och universitet. De flesta högskolor var positiva men några avslog begäran. Socialdemokratiska studentförbundet begärde att Högskoleverket skulle pröva om de högskolor, som vägrat tillstånd att upplåta sina undervisningslokaler för att sprida politisk information, agerat i enlighet med gällande bestämmelser. Dessutom ville studentförbundet få svar på vilken policy som högskolorna bör ha när det gäller möjligheten för studentorganisationer att bedriva verksamhet och sprida politisk information bland studenter på högskolan.

Högskoleverkets bedömning

Bestämmelsen i 1 kap. 2 § andra stycket högskolelagen innehåller ett krav på att högskolorna skall stå till tjänst med information om sin forskning och utbildning för såväl privatpersoner som företag och organisationer i regionen, samt att lärosätena bör ta emot mer erfarenheter och problem utifrån. Denna utökade informations- och kontaktverksamhet anges i förarbetena som den tredje uppgiften för lärosätena, vid sidan om utbildning och forskning. Det är högskolan som har ansvar för hur denna informations- och kontaktverksamhet utformas. Regeln kunde därför inte enligt Högskoleverket åberopas mot en högskolas vägran att upplåta sina lokaler för en politisk organisation för att sprida politisk valinformation.

I 1 kap. 13 § högskoleförordningen föreskrivs en skyldighet för en högskola att låta en demokratiskt uppbyggd förening för studenter vid högskolan använda undervisningslokaler vid en sammankomst som föreningen ordnar för sina medlemmar. Eftersom Socialdemokratiska studentförbundet inte utgör en förening för studenter vid högskolan var bestämmelsen inte tillämplig i detta sammanhang. Det fanns således ingen skyldighet för högskolan att upplåta sina undervisningslokaler i den aktuella situationen.

Högskoleverket konstaterade att varken högskoleförfattningarna eller andra författningar innehåller någon bestämmelse som innebär en skyldighet för en högskola att lämna andra än anställda och studenter tillträde till högskolans lokaler.

Högskoleverket fann således att lärosätenas vägran att upplåta sina undervisningslokaler för Socialdemokratiska studentförbundet för att sprida valinformation inte stred mot gällande bestämmelser.

Beslut 2002-12-20 Anmälan från Socialdemokratiska Studentförbundet mot flera universitet och högskolor om vägrat tillstånd att använda högskolornas lokaler för att sprida politisk information (reg.nr 31-5378-02)